

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den, 22. JULI 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHEWEIZ) Nr. 30. • PREIS S. FR. 1.00

Před britskými volbami

Ve Velké Británii se schyluje k novým volbám do Dolní sněmovny. Jejich termín si ještě nebyl stanoven, sotva kdo se však domnívá, že se budou konat později než na podzim. Náladu pro ně dělá nejen konservativní a liberální opozice, jejich nutnost uznávají i vládnoucí labouristé. Vůdce labouristů Harold Wilson, který se ujal řízení státu teprve před pěti měsíci, by sice mohl s vypsáním nových voleb počkat ještě pět let, ale nemůže tak dlouho odolávat tlaku opozice a veřejného mínění. Nemá v parlamentě dostatečnou oporu. Jeho strana sice obsadila při posledních volbách, které se konaly letos v únoru, 299 parlamentních křesel, ale labouristé jsou v menšině. Proti nim stojí 296 poslanců konservativních, 15 liberálních a 24 skotských, velšských a severoirských nacionalistů. Kdyby se ve Velké Británii volilo podle systému poměrného zastoupení, byla by sa tom Wilsonova strana ještě hůře. V únorových volbách jí projevilo důvěru jen 37, 2 procenta voličů, takřka o jedno procento méně než straně konservativní. Značných úspěchů dosáhla strana liberální. Soustředila na sebe 19,3 procenta hlasů. Protože však podle britského volebního systému se může dostat do Dolní sněmovny jen ten kandidát, který ve svém volebním okrsku získá většinu hlasů a protože hlasy odevzdané pro ostatní kandidáty propadají, obsadila jen 14 parlamentních křesel.

Ted' se počet liberálních poslanců rozmnožil na 15 — a to na úkor Labour Party. Jeden z prominentních socialistických členů Dolní sněmovny přešel totiž do opozičního tábora. Je to 59ti letý Christopher Mayhew, který zastupoval labouristickou stranu v parlamentě už 28 let a roku 1966 byl v tehdejší Wilsonově kabinetu ministrem námořnictva. Ministerského úřadu se však vzdal, protože nesouhlasil s Wilsonovou vojenskou koncepcí. Od té doby se už na něj Wilson plně spoléhat nemohl. Nejednou

hlasoval s opozicí a to zejména, když se projednávaly průmyslové problémy a začlenění Velké Británie do Evropského hospodářského společenství. Svůj přechod do strany liberální vysvětlil jako revoltu proti oběma hlavním britským stranám. Nelíbí se mu, že politická konfrontace se odehrává jen mezi konservativci a labouristy a že ostatní politické složky nemají možnost spolupřihlasovat. Labouristická strana se podle jeho názoru odchýlila příliš doleva a je ve vleku odborových organizací. Christopher Mayhew se přimlouvá za velkou koalici, v níž by byli zastoupeni i liberálové a věří, že při nových volbách si liberální strana upevní svou pozici natolik, že obě velké strany budou postaveny před nutnost přizvat ji do vlády. Podobné stanovisko zastává v labouristické straně i několik jiných poslanců. Neočekává se sice, že některý z nich bude Mayhewova příkladu následovat, ale Wilson má přesto důvody k znepokojení. Při průzkumu veřejného mínění bylo totiž zjištěno, že koncem června popularita liberální strany vzrostla z 18 procent na 22 procent a popularita labouristů utrpěla. Z dotázaných britských občanů se vyslovilo pro Wilsonovu stranu jen 37 procent, — přibližně tolik jako pro stranu konservativní. Ještě nedávno měli labouristé nad konservativci dvacíti-procentní převahu. Náladu mezi britskými voliči se sice může brzy změnit, podstatné změny ve prospěch labouristů však Wilson očekávat nemůže. Z programu, s nímž šel do minulých voleb, totiž splnil jen málo a protože nemá v Dolní sněmovně většinu, nemůže vyvinout velkou iniciativu. Hned v prvních dnech po převzetí vlády splnil sice požadavky odborů, ale se svízelnými hospodářskými problémy země se nevyrovnal a bez dobré vůle opozice vyřadit nemůže. I on vidí v brzkých volbách nejlepší východisko z vnitropolitických potíží. Prohlásil, že je vypí-

Sen. Jackson v hlavní úloze

Závěrečné komentáře o Nixonových poradách s Brežněvem v Moskvě vyznívají v těchto dnech klidněji a uváženěji než hned poté, co se konference skončila. Tehdy některé noviny vyhlášovaly bilanci porad jako skromnou, jiné zklamaneč psaly o hubeňých výsledcích. Pravda, konference byla neúspěšná, pokud se týče omezení ofensivních nukleárních zbraní, ale tento neúspěch, jakkoli značný, nezmenšuje význam dohod na jiných vojenských úsecích. Jako nesporný klad označuje americký tisk ve shodě s prezidentem fakt, že se rozhovory se Sověty nyní konají už jako rutina, věcně, že jsou politickým zjevem, který byl ještě před několika málo lety nemyslitelný a že poskytují pravidelnou příležitost k výměně názorů o nejdůležitějších otázkách a záležitostech, ať už přinesou jejich řešení nebo ne. Na americké straně problém uvolnění napětí se Sověty a zejména záležitost nukleárních zbraní se stanou v příštích týdnech a měsících předmětem rozsáhlé a hluboké rozpravy nejen v Kongre-

su, nýbrž v celé americké veřejnosti. Začátkem této rozpravy byla konference prezidenta Nixona s představiteli poslanecké sněmovny a senátu, na níž prezident podal parlamentním reprezentantům obou stran podrobnou zprávu o svých jednáních v Moskvě, přičemž jim zejména vysvětlil rozpor, který vznikl v kontrole nukleárního zbrojení. Tuto veřejnou rozpravu zahájil senátor Fulbright, předseda zahraničně-politického výboru senátu, který v televizním rozhovoru s novináři prohlásil, že podle jeho mínění americký lid je pro détente, pro uvolnění napětí se Sovětským svazem, ale že se tato náladu mezi lidem neobráží v Kongresu, mezi zákonodárci, kteří podle Fulbrightova mínění se hlasem lidu neřídí. Odpor proti détente se soustřeďuje, uváděl Fulbright, kolem demokratického senátora Jacksona a branného výboru Kongresu a v pozadí je mocný hlas George Meanyho, předsedy americké odborové ústředny AFL-CIO. Jackson, který v senátě blokoval návrh

zákona, aby Sovětský svaz dostal doložku nejvyšších výhod, způsobil — řekl Fulbright — že prezidentova věrohodnost byla otřesena, protože Rusové nedostali, co jim bylo slíbeno. Senátor Jack-

(Pokrač. na str. 5.)

Návrat demokracie v Řecku?

„Vedlejším produktem“ dramatických událostí na Kypru je naděje na obnovu demokracie v Řecku. Kypr se uklidnil — zatím — a podle prohlášení nové vlády lid rozhodne, zda se bude moci bývalý prezident Makarios vrátit do země a pokračovat v úřadě. Do Atén se po sedmiletém dobrovolném exilu vrátil poslední demokratický předseda vlády, Constantine Caramanlis. V Řecku bude — prý — obnoven demokratický řád. Tak pravila bývalá — včerejší — řecká vojenská vláda. Vráť prý stát do rukou civilistů. Uvidíme, Caramanlis je zatím předsedou vlády.

Američan Simas Kudirka

V historii dnešní Ameriky je mezi mnoha velkými skvrnami jedná malá — zdánlivě malá, kterou se nyní američtí představitelé snaží vymazat. Jde o případ sovětského námořníka Simase Kudirky. Tento mladý Lotyš přeplaval v roce 1970 ze sovětské lodi na čln americké pobřežní hlídky. Hlídku dovolila, aby si na její člun sověti pro Kudirku přišli. Do dnes máme pocit, že tato drastická událost — její motivace — nebyla řádně vysvětlena a že se příliš brzy ztratila kdesi v nedohlednu. Nemáme odpověď na otázku, jak mohli představitelé země, tradičně

otevřené politickým uprchlíkům z nesvobodných končin světa, neposkytnout asyl mladému zoufalci?

Simas Kudirka byl na své mateřské sovětské lodi zmlácen a zavřen a doma pak od-

souzen k deseti letům koncentračního tábora. Už je tam — daleko na Sibiři — čtvrtý rok. Šest mu jich ještě zbývá.

Mezitím se svět dozvěděl zaccen a zavřen a doma pak od-

(Pokrač. na str. 5)

Telegraficky ze světa

Čína pravděpodobně nakoupí na Západě letošního roku rekordních sedm milionů tun obilí. • Egyptský prezident Sadat prohlásil, že Arabové musí dát stranou všechny trpké vzpomínky a usilovat o snesitelnou koexistenci s Izraelem. Jestliže se prý Arabové v tomto názoru nesjednotí, nevyhnou se občanské válce. • Osmašedesát amerických a kanadských nákupčích omamných látek, kteří jsou v žalářích v Mexiku, skončilo 13-ti denní hladovou stávkou. Domáhali se — marně — pomoci svých vlád. Žalář je jediné místo, kam pašeráci drog patří. • Představitel řecké krajní levice, v Římě žijící Andreas Papandreu prohlásil, že se v Řecku novou vládou mnoho nezmění a vyzval „do boje až k úplnému zabezpečení sociální svobody řeckých pracujících“. • V Ženevě u Mezinárodního červeného kříže podalo Řecko i Turecko žalobu — na Turecko a Řecko — pro nehumánní činy v uplynulých dramatických dnech na Kypru. •

že možná ještě dříve než si to vůdce konservativní opozice Heath představuje v londýnských politických kruzích se spekuluje, že volby se budou konat v říjnu.

O ČESKOSLOVENSKU

NEŠTĚSTÍ V ZÁLUŽÍ

Dvacátého července došlo k vážné havarii zařízení dělení plynu v Chemických závodech v Záluží u Mostu v Krušných Horách. Zahynulo při ní čtrnáct lidí, sedmdesát osob bylo vážně zraněno. Výroba v podniku byla dočasně zastavena. Hmotné škody jsou mnohamilionové.

Zamoření chlórem

V ružomberském závodě Sollo se na vagóně s přepravovaným tekutým chlórem před čišťením do zásobníku poškodilo zařízení ventilu, přičemž nekontrolovatelný únik chlóru do ovzduší způsobil zamoření většího prostoru. Po havarii museli evakuovat část obyvatel z jihozápadní části města. Celkem bylo přiotráveno jedenáct osob, z toho tři vážně. Škody představují 350.000 korun.

Slovenský ráj

Je čím dál tím víc středem pozornosti nejen turistů, ale i speleologů. Spíšíť jeskyňáři se zaměřili nyní zejména na areál Medvědí jeskyne pod Glacom. Po rozšíření podzemní chodby bude jeskyňe zpřístupněna veřejnosti. Další, dosud největší jeskyňu, objevili speleologové směrem na Stratenú. Zde naměřili hloubku 112 metrů.

Alkohol a kriminalita

Trestná činnost, páchaná pod vlivem alkoholu, poklesla loni v ČSSR poprvé za dlouhou dobu. Bylo zajištěno 39.555 podnapilých pachatelů. V roce 1972 jich bylo 41.103. Nebýt alkoholu odpadlo by — například — 73 procent všech rvaček, 83 procent výtržnictví, 66 procent nebezpečného vyhrožování apod. Avšak alkoholická deprivace osobností vede také k trestným činům zanedbávání povinné výživy, k příživnictví apod.

Neobryklá šunka

Prvních dvě stě kilogramů šunky z kuřecího masa vyrobili ve zkušebním provozu Jihomoravských drůbežářských závodů v Uherském Brodě. Tato výborná specialita je vyrobena z čerstvého masa první jakosti, ze stehů a prsou bez kostí a kůže.

Tordě vytyčený plán

V mnoha čs. závodech se musí měnit plán na příští rok a perspektivně na další pětiletku, která začíná rokem 1976. Důvodem jsou potíže, do nichž se čs. průmysl dostává zdražením cen surovin na světových trzích, a tím i mezi státy moskevského bloku. Závody se pochopitelně změnám brání, protože každá nově zaváděná výroba pro ně znamená nové náklady, sníženou produktivitu a tudíž — žádné mzdové přímie. Změny se však prosazují tvrdě usnesením federální vlády, proti čemuž není odvolání.

Nový nábytkářský závod

vyrostl nákladem dvaatřiceti milionů v Kolárovi nedaleko soutoku Malého Dunaje s Váhem. V halách o ploše 5500 čtverečních metrů jsou kromě domácích také stroje italské a polské výroby — nejmodernější poloautomaty a automaty.

Z odpadu export

Při zpracování kulatiny pro stavivo v závodě Šumná na Jihlavsku je mnoho odpadu, který je v domácnostech jako palivo využíván stále méně a méně. Zavedením nové technologie — odpad se řezá na délku 4 metrů a svazuje do balíků — je takové dřevo exportním zbožím do Rakouska.

Krade se krade . . .

Na tiskové konferenci v Plzni uvedly příslušné orgány příklady tzv. hospodářské kriminality. Např. v závodě Becherovka Západočeských lihovarů pronásely tři ženy vrátnici soustavně láhve tam vyráběného likéru v celkové hodnotě přes 17.000 Kčs. Jedna zaměstnankyně ašské Tosty vnesla ze závodu za půl roku půl kilometru látky. Matrikářka v Karlových Varech inkasovala poplatky za svatební obřady do vlastní kapsy: celkem 130.000 korun. Rekord vytvořila účetní a zároveň pokladní z keramičky v Horní Bříze u Plzně: nahospodařila pro sebe 157.000 Kčs. Soudci potvrdili, že šlo zpravidla o občanky dobré pověsti, požívající všeobecné důvěry.

LIDSKOST JE SILNĚJŠÍ

Milan Schulz

Ve vyostřené podobě vyvěšala ona otázka v průběhu druhé světové války a hned po ní: věděli němečtí občané o krutých zvěrstvích, které prováděli nacisté v koncentračních táborech? Je vůbec možné, že by to nevěděli? Zodpovězením této konkrétní otázky se od té doby zabývalo mnoho vědců a publicistů, historiků a psychologů — kteří onu problematiku, doloženou už podrobnými zprávami a výpověďmi očitých svědků, uvedli v obecnou znalost. K jednoznačné odpovědi však — jak se dalo očekávat — nedospěli; v nacistickém Německu věděla sice naprostá většina obyvatel, že přívrženci vládnoucího režimu se vůči svým protivníkům nechovají právě v rukavičkách, ale konkrétní hrůzy koncentráků k nim dolehly (ostatně stejně jako v celé šíři ke všem lidem na světě) až po válce; až poté, kdy se vrátili ti, co přežili, a kdy byli souzeni ti, které pochytili. Když člověk vidí, jak hustá byla síť těchto donucovacích pracoven a vyhlazovacích základů v Hitlerově státě, zdá se mu skoro neuvěřitelné, že by se o tom lidé nemohli pořádně dovědět. Z docela prostých důvodů — protože můj otec krátce před koncem války v jednom takovém tágru zemřel — jsem se šel jednou podívat do Dachau a znovu — už po letech — jsem nad množstvím táborů užasl.

Mapa Německa je jimi — v historickém přehledu — přímo poseta. A protože jde o historický přehled, napadne člověka samozřejmě něco dobovéjšího, bližšího. A začne se ptát: věděli — nebo vědí — dnes sovětské občané celou pravdu o stalinských koncentracích; věděli — nebo vědí — i občané ostatních států moskevského bloku o všech zvůlích, které se děly a dějí v jejich — možná — blízkém okolí?

Tyto otázky ve mně oživil jeden z předních světových publicistů, zabývajících se už řadu let odhalováním různých hříchů takzvaného socialistického světa. Milovan Djilas, jugoslávský historik a společenský kritik, uveřejnil v New York Times článek, k němuž zřejmě opět jeho pohnul Alexander Solženicyn, a jeho dílo "Sou-

ostroví Gulag", obsahující podrobné vyličení poměrů v sovětských táborech nucených prací. Druhý díl Solženicynovy knihy zatím vyšel jen rusky v Paříži a na jeho překladu do hlavních světových jazyků se pracuje. Ten to druhý díl ještě víc připomíná zmíněnou mapu ve smutném muzeu v Dachau.

Lidí se v něm totiž historie koncentračních táborů ve stejném období sovětských dějin; a množství oněch zařízení, hustota onoho "souostroví" znovu probouzí pocit, že tohle nemohl být výlučný, snadno utajitelný podnik tajné policie a jí příslušných úřadů a institucí; na těch zadržovaných pseudoostrovech žily milióny lidí, což ostatní milióny nebo aspoň tisíce nemohly nevidět! Ale k téhle úvaze hned přiskočí jiná vzpomínka: o něčem několik svobodných měsíců roku 1968, kdy se v tisku, v rozhlasu a zvláště očiividně v televizi začalo otevřeně psát a hovořit o československých zařízeních tohoto druhu: a většina obyvatel, která obecně o existenci těchto "nápravných ústavů" věděla, přece jen — a to s hrůzou — žasla nad konkrétními okolnostmi, jež tu vycházely najevo a jež se zdály přízračné.

Milovan Djilas, který muže k těmto vyčteným znalostem přidat ještě ty ze své vlastní země, konstatuje ve zmíněném článku: "Komunisté nejsou schopni se zbavit své největší hanby — koncentračních táborů. I když je zruší, budou jejich existenci ospravedlňovat jejich "nutností v daném stupni vývoje". Znovuzřízení táborů ovšem nemůže být vyloučeno, neboť se zase může stát, že pro představitele režimu budou opět "nutností v novém vývojovém stádiu." Jugoslávský karatel v tom vidí další důkaz — že nezákonost je neoddelitelnou součástí ideologické — monopolistické podstaty komunistických stran. Upozorňuje na to, že podle leninského učení, které se v moskevském bloku znovu dnes a denně praktikuje, spočívá takzvaná právní teorie na zásadě, že úřady a soudy jsou podřízeny rozhodnutím strany.

Djilas konstatuje, že po Stalinově smrti se dynamičnost

totalitního systému trochu oslabila, ale ideologie a moc zůstaly ve své podstatě stejné: koncentrační tábory žijí stále ve vědomí lidí a poměry podle toho také vypadají. Jinými slovy se tu říká, že dnes už i v Sovětském svazu velká většina lidí delší dobu ví o existenci krutých lágrů, jejichž historie je mnohem delší než vlastně krátké dějiny táborů nacistických. A že existuje hnutí — opišme je jako hnutí "za lidská práva" —, které o ne-lidských poměrech mezi sebou a s oběťmi (pokud to vůbec jde) diskutuje a cizinu o tom (také pokud to jde) informuje. I v tom lze vidět relativní změnu k lepšímu; změnu, která ovšem nijak nevyplývá z ušlechtilosti — jež by totalitní režim pojednou zachvátila. Příčiny jsou pochopitelně v politice, v cílech, které si Křeml stanovil a k jejichž uskutečnění nezbytně potřebuje především hospodářský potenciál nekomunistického světa. Ta-

**NA LEPŠÍ
K VAŠATOVÍ**

dy dochází k oné nezdědkavé situaci, kdy si příčina a následek mohou sem tam vyměnit role a velice silně se vzájemně ovlivňovat.

I Milovan Djilas — ač je ve své kritice totality stále strohý a neústupný — varuje před absolutizací jednoho jediného hlediska, před zbožněním takzvané "úplné pravdy", která by se také mohla stát dogmatem a překážkou jasnějšího postoje s možností většího rozhledu. Djilas nepochybuje o tom, že komunistická ideologie stagnuje a s ní i stranická byrokracie. Ale upozorňuje zároveň na to, že pod vládou komunistů — nezávisle na tom, zda si to přáli či ne — vznikly i hodnoty: vrstva schopných hospodářských činitelů, učelci, učitelé a vychovatelé, vůbec jistý efektivní výchovný systém nebo systém sociálního pojištění. Hodnoty, které nepochybně v dobrém slova smyslu přežijí, i když kolem nich bude rozklad a mrtvo.

(Pokrač. na str. 7)

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádane rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent.

ZA JÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU?
ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly boдрé místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhraďnēte.) Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní dít i čekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

Socialismus a kapitalismus

Ferdinand Peroutka

VII.

Pátřejme, co je současná skutečnost. Vypytáváme se, jak v Československu Národní výbory jsou složeny. Dostáváme odpověď: hlavně z intelektuálů. Kdo bývá předsedou? Intelektuál, u nás je to učitel. Podle statistik, jež československá komunistická strana si pořídila, podíl dělníků na jejím členstvu se pohybuje mezi 13 — 15%. Ovšem, mnozí komunističtí funkcionáři, dnes u psacích stolů, vyšli z dělnické třídy, ale jsou tak dělníky jako dospělý člověk je dítětem: kdysi byli. Skutečnost je: komunismus mění svou sociální základnu.

Některé jeho patrony jsou vystříleny. Slíbil zcela novou budoucnost, ale stále ještě v kapitalismu stejně jako v komunismu člověk musí mít peníze a musí si je vydělat. Marx vyložil, jak práce u stroje odcizuje člověka. Ale sovětský průmysl rychle roste, a, měl-li Marx pravdu, stejný stroj stejně člověka odcizuje v Detroitu jako v Rjazani a Krivom Rogu.

I když některé fanatické důvody pro to slábnou, sovětský socialismus stále ještě chce porazit a vyhladit kapitalismus, ne existovat vedle něho. Před nějakým časem maďarský rozhlas záhadně vysílal úvahu neobvyklou v těchto oblastech. Její autor žádal "otevřenou debatu o kapitalismu", a dosavadní zákaz takové debaty nazval "zbabělým ústupem". Konstatoval, že kapitalismus se ustavičně mění, co o něm byla pravda včera a především, není pravda dnes. Vyzvozoval z toho, že by tyto proměny a úpravy měly být vzaty na vědomí a klasické komunistické radikální stanovisko vůči kapitalismu mělo být opuštěno. Nevíme — jak se taková úvaha dostala do vládního rozhlasu, ani jak si její autor žije. V sovětech autoři podobných úvah dosud se potkávali se špatným koncem. Maďarský ekonom Varga, který uprchl do Ruska před fašismem ve své zemi a po nějakou dobu platil za hlavního komunistického ekonoma, byl nakloněn takovým myšlenkám o kapitalismu už v letech dvacátých a zmizel v Stalinových čistkách.

Kapitalismus vznikl zároveň s demokracií — nebo demokracie vznikla zároveň s kapitalismem. Demokracie dala útulek Marxovi, Leninovi — Trockému. Marx sbíral materiál pro svou obžalobu buržoasie v Britském museu, jež vybudovala anglická buržoasie aniž by materiál censurovala. Dosud má buržoasie demokratický temperament ve věcech vědeckého badání a spíše hájí svobodu univer-

sit než mladé revoluční skupiny, které se vyskytují.

Řekli jsme už, že některé moderní skutečnosti budou podporovat ideu socialistickou bez ohledu na to, jak tato idea dovedla nebo nedovedla řešit problémy výroby a životní úrovně i bez ohledu na to, jak se chová k svobodě. Objev inflace, rostoucí, už dusící znečišťování okolí, otázka surovin, vytvářejí nové nutnosti, které jsou nad možnostmi kapitalismu, ať osobního, ať národního. Marx a Lenin jsou oni "klasické komunismu", o nichž Nikita Chruščov se vyslovil, že netušili problémy moderní doby. Ale Lenin byl homo politicus a nalézal pro komunismus o jednu příležitost více než ti, kdo se omezovali na sociální a hospodářskou stránku. Jak on to viděl, kapitalismus, svázaný s demokracií (nebo demokracie svázaná s kapitalismem) jsou zranitelné zejména politicky. Pro demokracii měl pohrdání vášnivého odborníka v politickém zápasu. Shledával v ní měkkýše bez krunýře, který se nemůže bránit. Demokracie — podle jeho mínění — se zavázala k zásadám, které způsobí její pád, bude-li na ni tlačit nepovolující a každého prostředkem užívající útočník.

Pod vším povrchem je snad hlavní otázkou této doby — zda v sovětech leninismus usnul, jak někteří doufají, nebo zda naopak dnešní sovětský vůdcové, ačkoliv mluví mnohem zdvořileji, ve skutečnosti jsou praktikujícími leninisty, jak ostatně o sobě nepřestávají prohlašovat. K této otázce někteří na západě přistupují s tím váháním, s jakým se přistupuje k nepřijemným myšlenkám. Neboť nepochybně leninismus je to, co je zachováno v Leninových sebraných spisech. Jestliže sovětské vůdcové toto pokládají za předpis pro své jednání, pak žijící generace, místo aby si pohověla, bude odsouzena k neklidu, nejistotě a ostražitosti, snad i k nebezpečí nového světového konfliktu. Někteří odvracejí svůj pohled od takové vyhlídky a snaží se myslet na něco jiného. Mezi Leninem a demokracií je filosofický rozdíl v názoru na lidskou povahu. O demokracii existují tři názory. Staří demokraté, někteří mezi nimi skoro poeti, viděli v demokracii rozpoutání nejlepších sil v člověku: podle nich demokracie skutečně tvořivý úkol lidstva. Nemalá část tohoto očekávání se splnila. Je druhý názor, jež zdědil například Churchill: demokracie je nejlepší ze všech nedokonalých možností, její přednosti vynikají teprve ve srovnání s jinými systémy. Také značná část tohoto skeptičtějšího názoru

se potvrzuje. Pak je třetí, Leninův názor: svobodní lidé si nedovedou vládnout, demokracie je mnohohlavé sobectví, které musí skončit v bludišti jednostranných cílů a žádostí. S tímto očekáváním Lenin vyzýval do permanentního boje. Kapitalismus a demokracie padnou společně, věřil Lenin.

Masaryk píše ve svých pamětech, že dříve než odešel do exilu a ještě po nějakou dobu, když v něm už byl, hojně četl západní demokratickou literaturu i německou, aby si utvořil úsudek, na které straně je větší mravnost a pořádanější mysl. Ve své poslední čtivostině je dvacáté století na zřetel známá veličina. Vedle sil blahodárných v něm působí síly rozkladné. Osvobozená mysl ne vždy si ukládá meze, ani osvobozená biologie. Jsou, kdo oddaně vykonávají své povolání, jsou jiní, kteří vyjadřují hlavně sebe, každou svou žádost. Zoltgeist, moderní doba se svou psychologií přestoupí také sovětské hranice, ale později. V mezidobí sověty větším politickým plánováním, které není rušeno otázkami občanů, budou se snažit překonat menší plánování demokratické, které za každý krok se odpovídá nesjednocené nejširší veřejnosti. Pluralismus, soužití různých svobodných směrů, je chlebou demokracie. Je však v Leninově teorii očekávání, že pluralismu bude příliš mnoho, že také nároky naprosto vzdálené politické svatosti budou bezohledně prosazovány tím, kdo bude mít sílu a příležitost — a že lidé se unaví pod vrcholným pluralismem. Výzkum veřejného mínění ve Francii přinesl překvapující fakt: Lenin je nejčtenějším autorem ve Francii, jeho spisy jsou více hledány než spisy dosavadních nejslavnějších autorů, více čteny než bible. Je třeba přemýšlet o tomto faktu. Je to nějaký speciální francouzský zmatek, povídá nám to, že něco nového se hledá ve zklamané Francii? Nebo co jiného nám to povídá? Výmluvní socialističtí spisovatelé navalili na kapitalismus tolik absolutní hany, že utopili historickou pravdu. Úplně v jejich kritice mizí, že kapitalismus vznikl jako nejracionalnější, nejdisciplinovanější, nejpilnější a po těchto stránkách nejmravnější složka společnosti své doby. Monarchie, šlechta, církev žily v rozmařilosti, avšak první kapitalisté osobně se řídili přísnými předpisy Starého zákona, měli bibli vždy po ruce. Teprve vytvářeli kapitál, nebylo to možno jinak než s pomocí nejdůslednější šetrnosti. Počítali v každém okamžiku a dovedli být tvrdí ke svým zaměstnancům, ale

počítali úzkostlivě také své osobní výdaje. Byli nejaskeťtější složkou společnosti, jejíž rozmařilci se k nim plížili vypůjčovat si peníze.

Z prvního kapitalismu vznikla buržoasie, která, jak víme, brzy našla i mnchou jinou četbu než jen bibli. Ačkoliv to bývá zastřeno různými detaily, ve společenském dění nakonec rozhoduje morální autorita — v tom prostém smyslu, že lidé nedají se vést někým, koho si nevězí. Jestliže ho není, lidé se nezastaví, nýbrž jdou kupředu nevedení. Skutečných kapitalistů byl vždy beznadějně nepatrný počet, politickou sílu jim dodávalo velké množství těch, kdo neměli žádný kapitál, ale věřili v určité ideály, spojené se svobodou a s představou čestného svépřávného člověka. Ztratit nebo neztratit jejich přichylnost je — politicky — pro kapitalismus otázkou života a smrti.

Po první světové válce, v spojení "jazzového věku", vznikl určitý druh bratrství mezi různými třídami a typy, a dveře salonů výrobní buržoasie snadněji než dříve se otvíraly úspěšným členům nové vrstvy, která nic nevybírání, ale přece prodává, spekulantům a profitérům černého a jiného podobného

trhu. Jim nejlépe se vede, když všichni ostatní jsou v nesnázích. Panika rychlé inflace je jim, čím je voda pro rybu. Jestliže jejich aféry je dohoní, řeší to útekem ze země nebo — nejslavnější z nich v letech třicátých — skokem z letadla. Nebo nestoudností, s níž formality právního řádu někdy nesnadno zápolí. Před vypuknutím druhé světové války jejich skandály otevřely ve Francii nejhlubší politickou krizi, a Francie poprvé povolala sociálního demokrata, aby byl jejím ministerským předsedou. Francie pak šla do světové války rozvrácena. Jestliže kde výrobní kapitalisté zanedbávali společensky i jinak rozlišovat mezi sebou a spekulanty, jestliže se dávali svádět jejich příkladem krátkodobého a nezaslouženého zisku, Leninismus čeká připraven se svými divokými obžalobami. "Kapitalisté budou zápasit mezi sebou, kdo nám prodá o prátku, na níž jej pověsíme", řekl Lenin. Kde hranice mezi kapitalismem a spekulativním byla snad smazána, kapitalismus, aby přežil, bude musít jít kus cesty zpět, ke svým morálnější začátkům.

(Dokončíme, tentokrát opravdu.)

Chcete strávit vaše prázdniny v krásnej prírode?

Chcete sa osviežiť vzduchom voňajúcim priskryicou borovej hory?

NAVŠTIVTE

SOKOL WOODLANDS letovisko

v krásnych Catskillských horách, len dve hodiny cesty z New York City. • Prvotriedna krajanská kuchyňa, kúpanie, vychádzky do hôr, možnosť ťňkovanja na krásnej Delaware River, klud a prítom pobavenie. • Primerané ceny, zvláštna zľava pre dlhodobý pobyt. • O rezervácie, alebo bližšie informácie píšete na:

SOKOL WOODLANDS

MAIL ROAD, BARRYVILLE, N. Y. 12719

Telefon 914/956-8413, alebo 201/676-0280

V Kalifornii navštívte kraj. podnik

3 Nations Wine and Dinner House

		
CONTINENTAL SPECIALTIES HUNGARIAN & SZEGEDINER GOULASH WITH BOHEMIAN DUMPLINGS — SAUER BRATEN DOMESTIC & IMPORTED BEERS & WINES ON TAP		
LUNCH & DINNER DAILY CLOSED MONDAY		
GEORGE J. SIEBERT Your Host		13756 Arnold Drive Telephone (707) 996-9979
GLEN ELLEN, CA.		

50 mil severně od San Franciska v historickém údolí Jacka Londona. Uctivě zve Jiří Siebert, bývalý majitel "České hospůdky" v San Francisku. Jídla a bar pro Vaše pohodlí.

HOLANDSKO POD PALBOU

Podle zpráv tiskových kan- celářů z Bruselu zaujala or- ganisace Severoatlantického obranného společenství o- stře odmítavé stanovisko k úmyslu holandské vlády sní- žit početní stav holandských branných sil o 20.000 mužů. V prohlášení Severoatlantic- kého paktu se praví, že "roz- hodnutí Holandska by zna- menalo vážné oslabení obran- ného potenciálu společenství. Aby bylo takovému oslabení zabráněno, musely by ostat- ní členské země zvýšit svůj finanční a vojenský příspě- vek. Holandské hospodářské obtíže, úsporná opatření na úseku vojenské obrany neo- spravedlňují" — pokračuje prohlášení Organizace atlantického společenství, "poně- vadž jde o obtíže, s nimiž se potýkají i ostatní partneři. Prohlášení argumentuje dále tím, že Holandsko je zámož- ná země a přesto vykazují jeho celkové výdaje na obra- nu v poměru k hrubému příj- mu i k rozpočtu klesající tendenci. Prohlášení Organi- sace severoatlantického pak- tu je v dosavadní jeho histo- rii, velmi neobvyklá iniciati- va. Je to poprvé, kdy je ve- řejně kárána členská země za to, že polevuje ve svém o- branném úsilí.

Podle nedávno zveřejněného plánu chce holandská vláda snížit také svůj podíl na le- tecké obraně v oblasti sever- ního Německa. Početní stav vojska má být snížen o 20.000 mužů do roku 1977. Vládní plán potřebuje ovšem

ještě schválení v parlamentě a souhlas parlamentní větši- ny není ještě zajištěn. Kře- st'ansko-demokratický koalič- ní partner chce na snížení vojenských výdajů přistou- pit jen za předpokladu, že by jednání mezi Severoat- lantickým a Varšavským pa- ktem o vzájemném snížení početních vojenských stavů byla úspěšná. Sociálně-demo- kratický ministr obrany při- slíbil, že s realizací velké čá- sti úsporných opatření se vy- čká. Některé úsporné projek- ty, třebaš snížení povinné vojenské služby ze 16 na 12 měsíců, se stejně dají usku- tečnit až postupně.

Holandský ministr zahraničí Vredeling se bránil kritice Atlantického paktu, a ujistil, že Holandsko chce své plány uskutečňovat ve spolupráci s vojenskými místy atlantické aliance. V Den Haagu stojí zřejmě — vyplývá to z holandských komentářů — jako jinde před problémem, jak provádět nákladnou mo- dernisaci své armády a záro- veň udržovat dříve stanove- né početní stavy. Kromě to- ho může být ovšem ve hře i politická spokojenost. Poně- vadž snižování výdajů na armádu je populární všude, kde se veřejně mínění může projevit. Důvody kritiky Se- veroatlantického paktu, je- hož generálním sekretářem je Holanďan Josef Luns — jsou ovšem zvlášť za souča- sého stavu jednání ve Vídni — nabíledni.

Mezinárodní přehled

JAPONSKÉ VOLBY

Také v Japonsku se volilo. Konaly se tam dílčí volby do horní sněmovny. Nerozhodo- valo se sice při nich, zda bu- de vyměněna nynější vláda premiéra Tanaky, ale jejich výsledky prozradily, že Ta- nakova popularita poklesla. Liberálně-demokratická stra- na, kterou vede, si sice uhá- jila majoritu, ale Tanakovy naděje, že si posice upevní se nesplnily. Japonští občané dali hlasovacím lístkem na- jevo, že nemají důvěru k Tanakově hospodářské poli- tice, že jsou zneklidnění ra- pidním stoupáním cen a že už nejsou oslněni ani Tana- kovou zahraniční politikou. Podle západoněmeckého ti- sku zachránila Tanakovu stranu před volebním fiaskem jen ta okolnost, že opoziční strany se nedovedly dohod- nout na jednotném postupu. Japonci odevzdali hlas Ta- nakovým lidem jen proto, že neviděli lepší alternativu. Je však otázka, zdali k tomu budou ochotni i v příštích volbách do dolní sněmovny.

ITALSKÁ INFLACE

Římský parlament schválil ú- sporný plán Rumorovy vlá- dy, která se pokouší energic- kými protinflačními opatře- ním zlepšit situaci italského národního hospodářství.

Zda bude program úspěšný, o tom rozhodne řada faktorů. Zda bude účinný, závisí také na odborových organizacích. Koaliční vláda Mariana Ru- mora se usnesla na řadě ne- populárních opatření. Ačkol- iv jsou považována za nez- bytná, mohli by odboráři po- važovat za oportunní, rázně se proti nim ohradit. Z obě- hu musí být staženo asi pět miliard dolarů, což je v lírach vskutku astronomická suma. Jen tak se dá zabránit další- mu znehodnocování měny; za poslední rok lira ztratila 18 procent kupní síly. Stát- ní rozpočet pracuje s velkým deficitem — odhaduje se le- tos na jedenáct miliard do- larů. Proto bylo nutno zvýšit daně a — což Italové po- cí- tí asi zvlášť bolestně — ceny benzínu.

Odhaduje se, že zvýšení vý- dajů postihne průměrnou i- talskou rodinu měsíčně část- kou — asi 30 dolarů, a z to- hoto důvodu už ohlásily od- bory podstatný nesouhlas s vládními opatřeními. Na dru- hé straně ovšem tytéž odbo- ry konstatují, že plán obsa- huje rovněž pozitivní prvky, např. snížení daní u rodin s velmi malými příjmy. V pa- tek a v sobotu došlo také na severu Itálie k prvním stávkám, generální, celonárodní stávka však jako prostředek nesouhlasu nepřichází v úva- hu. Hospodářská situace Itá- lie je překerná: příliš mno- ho stávek ji může jen zhor- šit.

Úsporný plán Rumorovy vlá- dy je dilem kompromisu; vládu tvoří čtyři politické

strany. Z nich pouze dvě: hlavní koaliční partneři — strana křesťanských demo- kratů a strana socialistická se rozhodly v zájmu národa načas odložit své spory o to, jak nejlépe vládnout. Ale so- cialisté už řekli, že se na podzim musí plán znovu přezkoumat. To ovšem se teprve začnou projevovat první jeho účinky. Rumor v září bude muset znovu pod- stoupit obtížnou zkoušku; kdyby se totiž socialistům z jakéhokoli důvodu podařilo přinutit vládu k resignaci, vzniklo by nejméně třítyden- ní bezvládní a to by jen dále zhoršilo situaci.

Finanční odborníci se dívají na úsporný plán s opatrným optimismem. Důležité je, že se Rumor k tomuto důležité- mu kroku vůbec odhodlal. Vedoucí představitelé zemí Evropského hospodářského společenství pohlížejí na a- peninský poloostrov už delší dobu s neklidem. Opatření italské vlády zvýší ochotu zahraničních investorů zno- vu ukládat v zemi kapitál a urychlí rozhodnutí některých západoevropských vlád po- skytnout Itálii pomoc. Ame- rický ministr zahraničí Kis- singer, který byl dva dny na návštěvě v Říme a jednal s ministerským předsedou Ru- morem o situaci italského hospodářství, tuto pomoc jménem Spojených států před odletem přislíbil.

HOLANDANÉ A RUMUNI

Z Holandska odletěl domů rumunský ministr zahra- ničního obchodu Ion Patan, aniž si mohl vzít s sebou podep- sanou dohodu o hospodářské, průmyslové a technické spo- lupráci mezi oběma státy. Dohoda byla parafovaná v dubnu, ale v jejím textu shledali odborníci formulace, které nejsou slučitelné s u- stanovením Všeobecné do- hody o clech a obchodu, ani s ustanoveními Evropského hospodářského společenství. Patan prodloužil svůj pobyt v Holandsku o den, ale ani v nových jednáních s holand- skými představiteli se ne- dospělo k dorozumění o pře- formulování dohody, která tak zůstala bez podpisů. Je to zajímavý případ ekono- micko právní zápletky, ale je dobře nepřeceňovat ji politicky.

PAŘÍŽ — MOSKVA

Francouzský ministr zahra- ničí Sauvagnargues odletěl na dvoudenní návštěvu do Moskvy a měl na pořadu schůzku se svým sovětským kolegou Gromykem. Sauvag- nargues tímto zájezdem plní ustanovení francouzsko-so- větského protokolu z října 1970, který předvidá porady ministrů zahraničí obou zemí dvakrát za rok. Počítá se ta- ké s tím, že si generální ta- jemník Brežněv a prezident Giscard d'Estaing vymění

ještě tento rok návštěvy. Podle pařížských zpráv pro- jednali Sauvagnargues a Gro- myko mezi jiným předpokla- dy pro tuto výměnu. Jinak neměly nynější francouzsko- sovětské porady na úrovni ministrů zahraničí pevně sta- novenou agendu, ale fran- couzský vládní mluvčí oznámil, že k probíraným námětům budou patřit jednání v Že- nevě, vídeňské rozhovory o omezení branných sil a vý- zbroje, výsledky nedávné návštěvy presidenta Nixona v Moskvě, vývoj na Blízkém východě, energetická situace a, samozřejmě, bilaterální styky mezi Francií a Sovět- ským svazem.

CEAUSESCU — TITO

V Bukurešti podepsali ru- munský ministerský předseda Mansescu a jeho jugosláv- ský kolega Bijedić dlouhodo- bou smlouvu o ekonomické spolupráci. Podpisovací cere- monie se konala v přítom- nosti presidentů Ceausesca a Tita, kteří se krátce před- tím vrátili ze svých inten- sivních politických porad v černomořském letovisku Nep- tunu. Tam si vyměnili pří- pitky, ve kterých se ubezpe- čili vůči k ještě pevnějším vztahům než dosud. Řečeno slovy presidenta Tita, strany a národy Jugoslávie a Ru- munska si přejí ještě těsněji spolupracovat v boji za poli- tiku, která zdůrazňuje právo každého národa na sebeur- čení. Bukurešťský rozhlas prohlásil o rumunsko-jugo- slávských poradách na nej- vyšší úrovni, že se soustře- dily na hledání nových fo- rem a prostředků při rozši- řování přátelských bilaterál- ních styků a také v zájmu zvýšeného příspěvku obou zemí při budování lepšího světa.

VAROVÁNÍ EGYPTU

Na jedné straně se Moskva hlučně hlásí k détente. Na druhé straně dělá co může, aby podmiňovala skutečnou naději na nějaké hlubší, celo- světové uklidnění. Vládní moskevské noviny Izvestija přinesly v těchto dnech člá- nek, v němž se ostře kritizu- je egyptská vláda, a který obsahuje varování, že by Ká- hira svým novým západním přátelům neměla důvěřovat. Autorem článku je šéfredak- tor Izvestiji Lev N. Tolku- nov a jeho jazyk je až ne- obvykle drsný. Je to první kritický článek na adresu Egypta, uveřejněný v sově- tském tisku od vypuknutí a- rabsko-izraelského konfliktu loni na podzim, kdy, jak zná- mo, egyptsko-sovětské styky neobyčejně ochladly. V člá- nku také autor odpovídá na obvinění Egypta, že Moskva byla neobyčejně líná v zá- sobování Káhiry zbraněmi v době, kdy došlo na Středním východě k válečnému kon- fliktu. Tolkunov říká, že Mo- skva líná nebyla, že trvá nejméně měsíc vycvičit e- gyptské piloty, a že celá vál- ka trvala jen tři týdny.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připi- sujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation* ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Sen. Jackson v hlavní úloze Drobníčky z Československa

(Dokončení se str. 1)

son, který se nedávno vrátil ze zájezdu do Číny, kde v Pekingu mluvil s Čou En-lajem, v rozhovoru s novináři shrnul své dojmy v těchto slovech: "Číňané jsou realisté. Jednají jenom o konkrétních reálných záležitostech. Ve styku s Číňany je nejdůležitější dodržet slovo. Psaná ujednání sama o sobě tuto záruku neposkytují. Ve

SMLOUVA SCHVALENA

Západoněmecký spolkový sněm schválil v novém hlasování smlouvu o normalizaci vztahů mezi Německou spolkovou republikou a Československem.

Nové hlasování bylo zapotřebí, protože 1. července vyslovila druhá komora západoněmeckého parlamentu — Spolková rada — se smlouvou nesouhlas. V takovém případě se podle ústavy musí znovu — a už s konečnou platností — hlasovat v hlavní komoře, kterou je Spolkový sněm a v tomto případě předkládaný návrh musí získat absolutní většinu. To se stalo. Pro smlouvu hlasovalo 262 poslanců proti 167 poslancům opozice. Pro smlouvu bylo tedy o třináct hlasů více, než bylo na absolutní většinu třeba. Tím je ratifikační proces smlouvy s Československem — až na formální podpis prezidenta — v Německé spolkové republice dokončen.

stavuje zvýšení obchodu a volný pohyb zboží, nýbrž také volný pohyb lidí a myšlenek. "Ministr zahraničí Kissinger se nechce dotýkat problémů, které se Rusům nelíbí anebo které nechtějí přijmout," prohlásil Jackson a dodal k tomu: "Podle mého názoru je však právě posláním vyjednávání diskutovat o tvrdých problémech, na něž máme různé názory."

Senátor Jackson není spokojen s dovadadní bilancí uvolnění napětí se Sovětským svazem a soudí, že Sověty získaly mnohem víc než Amerika. Rusové měli značný prospěch z nárůstu americké pšenice. Příští rok podniknou Spojené státy společně se Sovětským svazem sraz ve vesmíru. Amerika na tento podnik vynaloží 240 milionů dolarů, Rusové nic. Kissinger říká, že Amerika získala z nového uvolněního poměru k Sovětskému svazu lepší politické ovzduší ve světě a dobrou vůli, ale s tím Jackson nesouhlasí a poukazuje na to, že Rusové radili Arabům, aby drželi vysoko cenu nafty, že Gromyko se pokoušel mařit Kissingerova mírová jednání na Středním východě. Co se týče Jacksonova požadavku, že Rusové — a nejen Rusové, nýbrž každý stát, který se uchází o doložku nejvyšších výhod — musí dovolit svým lidem svobodně emigrovat, senátor uvádí, že nejde o politický problém, nýbrž o morální zásadu, o záležitost

styku s Rusy vznikl problém, že nedodrželi celou řadu smluv a dohod. To je ta hlavní záležitost s Rusy, otázka, zda opravdu dodrží dohody." V nadcházející rozpravě o uvolnění napětí mezi Spojenými státy a Sovětským svazem bude mít senátor Jackson nepochybně značnou, ne-li hlavní úlohu. Pokud se Jacksonova pojetí uvolnění napětí týče, uvádí, že je v zásadě pro détente, ale že si pod tímto pojmem nepředstavlí lidských práv. Senátor Jackson výslovně připomíná, že nepovažuje případné uvolnění emigrace ze Sovětského svazu za vítaný vedlejší produkt uvolnění napětí mezi Washingtonem a Moskvou, nýbrž ji pokládá za nezbytnou, životně důležitou podmínku k uvolnění napětí. V této věci bude mít senátor Jackson patrně za sebou mnohem větší část amerického veřejného mínění, než se senátor Fulbright domnívá. Otázky svobody, lidských práv, jsou hodnoty v americkém politickém životě stále živé, jak je vidět nejenom z reakce na moskevskou cenzuru televizních pořadů, nýbrž i z komentářů a úvodníků, které se začínají objevovat v americkém tisku na námět: Konference nejvyšších americko-sovětských představitelů a lidská práva. Po této stránce se zdá, že ohlas porad v Moskvě bude v Americe zaznívat ještě týdně a bude právě tak živý jako debata o nukleárních zbraních.

AMERIČAN SIMAS KUDIRKA . . .

(Dokončení z 1 strany)

jmavý detail, který jakoby ještě celou tragiku toho případu podtrhoval: Kudirkova matka se narodila ve Spojených státech. Odstěhovala se jako mladičká dívka do Lotyšska (tehdy, nota bene sovětského) s rodiči. Je tedy americkou státní občankou.

Na tomto základě vyhlásila americká vláda, že i Simas Kudirka je americkým státním občanem. Je to americký občan, odpovídající si desetiletý trest v pracovním lágru — z jednom ze Souostroví — za to, že se chtěl

dostat do vlasti své matky. Z hlediska Moskvy není Simas Kudirkovi jeho americké občanství nic platné. Sovětský svaz neuznává dvojí občanství. Simas Kudirka se narodil v SSSR, je tedy — ať se mu to líbí či ne, ať chce, či nechce — sovětským občanem . . . Momentálně a konkrétně: sovětským občanem, který chtěl zradit svou vlast a uprchnout k cizí mocnosti. Proto ho jeho rodná zem potrestala a odsoudila — viz výše.

A tak se nyní do věci vložil senátor Henry M. Jackson, onen muž, který se nechce

smířit s détente, jak si ho představují Rusové a naléhá na americkou vládu, aby jednala z pozice síly, opatrnosti a hrsti. Aby vyměňovala technologii za občanské svobody v Sovětském svazu. Demokratický senátor Jackson — opravdu nečinný — požádal amerického zahraničního ministra Dr. Henry Kissingera — neúnavného klus diplomatiky prvotřídního — o konkrétní pomoc Simasu Kudirkovi. A Dr. Kissinger přislíbil, že učiní na nejvyšších sovětských místech vše pro to, aby dosáhl jednak Kudirkovo propuštění z koncentráku, jednak uznání amerického občanství a jednak jeho co nejrychlejší dopravu do Spojených států. (Matce Simase Kudirky bylo už vystěhovávání z Lotyšska do USA povoleno. Nechce odjet bez syna.) A tak vzrušení čekáme, jak to dopadne a věříme, že dobře. Že americký občan Kudirka bude žít brzy v Americe, kam přijde oklikou přes Sibiř.

Jsou však skvrny, které se nikdy nedají úplně vyčistit. Vždy po nich zůstane stín . . .

J. H.

Telegraficky z celého světa

• Francouzský prezident Giscard d'Estaing jmenoval spisovatelku Françoise Giroudovou, přední feministku, ministryní pro ženské záležitosti. • Na protest proti rostoucí inflaci a "škodlivým politickým praktikám" resignoval japonský ministr financí Takeo Fukunda. Japonsko má tříadvacetiprocentní inflaci. • Zasazením pamětní desky v místě startu na Cap Canaveral, Florida, oslavili tři američtí astronauti Neil Armstrong, Edwin Aldrin a Michael Collins, pětileté výročí své slavné cesty na Měsíc v Apollu 11. • Návrh na státní kontrolu nad těžbou a zpracováním ropy a plynu v Severním moři přednesla v britském parlamentě labouristická vláda. • Leonid Brežněv je v Polsku na oslavách osvobození této země (30 let) Rudou armádou, r

Drobníčky z Československa

Nový masokombinát vyrostl v České Skalici. Bude zásobovat 200.000 obyvatel náchodského a trutnovského okresu. • Po obrovském úspěchu se do ČSSR vrátilo ze zájezdu do Rakouska a Německé spolkové republiky Janáčkovovo kvarteto. • Novou velkovýkrmnu pro 1320 býků uvedlo do provozu kooperační seskupení Staňkov. • Vysokoškolaři z řady evropských a asijských zemí pomáhají čs. archeologům v U-ničově. Brigádníci také v přírodní rezervaci teplomilné květeny na vápencích u Krémáře, atd. • Nejbohatší na kulturní památky je v ČR Jihomoravský kraj, kde jich je 22 procent z celkového množství 31.909. • Zlatou medaili byla na Mezinárodním veletrhu v Brně oceněna puška-kozlíce Brno Super, ráže 12/12. Kvalitou patří do světové špičky v kategorii loveckých zbraní, 85% celkové produkce se exportuje. • Komorní orchestr z Písku

je na festivalu "Mláčí a hudba" ve Vídni. • Výstavbu největší administrativní budovy v republice zahájili v Mostě. Budova bude mít 23 pater a budou v ní umístěny všechny složky oborového ředitelství Severočeských hnědouhelných dolů. • Pýchavku obrovskou o váze 14,20 kg našel pyšný občan u Kadaně na Chomutovsku. Letošní houbařská sezóna je v ČSSR bohatá. • Jako každý rok, i letos se v karlovarském hotelu Kriváň rekreační skupiny sovětských odborářů. Vybraných a bezplatně. • Archeologické oddělení kolínského muzea začalo s novinou, velmi úspěšnou. Vyhledávání archeologických objektů pomocí letecké fotografie. • Ozonizační zařízení pro pitnou vodu, první v republice, huďuje v Ústí nad Labem francouzská firma Trailigas společně se Sigmou Hranice. Stanice bude upravovat 150 litrů pitné vody za vteřinu. • Dr. Gustáv Hu-

Listárna . . .

"BOJOVNÍCI" ZA PRAŽSKÉ JARO

Vážení redakce,

v exilu se diskutuje — proč pražské jaro selhalo. Přiblížili bychom se odpovědi, kdybychom kriticky a bez legend analyzovali, čím byli, co psali a jak jednali jeho představitelé a jejich pomocníci po únoru 1948 a v padesátých letech, mnozí i později. Jeden z hráčů druhých houslí byl Jiří Hochman, který se souhlasem režimu emigroval v červenci tohoto roku na Západ.

Hochman, narozený v roce 1926 v dělnické rodině, se učil truhlářem a v dance a navštěvoval obchodní akademii. V roce 1946 vstoupil do KSČ a do roku 1956 byl jako voják mezinárodním komentátorem Obrany lidu. Poté psal do Rudého práva: 30. 12. 57 "Polemika s mrtvolou" (o Ferdinandu Peroutkovi): "Jeho žumpa lži (RFE) studenou válku zcela jistě nepřežije". "A ti by zde chtěli vládnout", RP 4. 2. 59: "Rada svobodného Československa jako zmetek Dullesovy 'studené války' nemůže nic pozitivního a rozumného ve světě potřebovat". — "Pámbu v emigraci", 8. 10. 59, Dikobraz,

o Ferdinandu Peroutkovi. — "Pro mundi vita", R. P. 8. 60, o eucharistickém kongresu v Mnichově: "Kdyby záleželo na eucharistickém sjezdu v Mnichově, začal by neprodleně atomový masakr". Neběží o ojedinelé články, ale o malý výběr z desítek a desítek podobných titulů. Jiří Hochman byl ostatně na propagandu proti exilu specialistou, jak dokazuje jeho spoluautorství na knize "Emigranti proti národu", Praha 1953. Některé kapitoly této knihy: Zenklova parta, Tiso-vi dědici, Za obnovu kapitalismu, Zrada pokračuje, Ruku v ruce s Prchalou, O Svobodné Evropě, panu Peroutkovi a vytlá s vlky, Pavel Ti-grid — pouťový vyvolavač americké války, Cizinecká legie, Ve službách CIC. Boxer, který dává rány pod pás, je diskvalifikován. Hemingway napsal, že má raději toreadory než spisovatele. Toreador, když se dopustí chyby — bývá rozpáre. Spisovatel, ať už píše cokoli, je bez takového rizika.

JAROSLAV DRESLER,
Mnichov

**TENNANAH
LAKESHORE LODGE**
Roscoe/Sullivan County, NY 12776
(607) 498-9900

Na krásnou dovolenou nebo weekend

Jen 110 milí z New York City. • Na horském jezeru (2000 ft vysoko). • Evropské prostředí. • Tennis, Golf, rybaření, volné loďky, pláž. • Útulná restaurace s barem a hudbou pro tanec. • Moderní ubytování. • Přírodní procházky. • Otevřené od května do prosince. • Napište si o barevný prospekt.

Majitelé a vedoucí Dina a Michael Pavelka.

SPORT

10. července předsednictvo Čs. svazu ledního hokeje varovalo prostřednictvím sportovního týdeníku Typ představitelů hokejových mužstev ZKL Brno a Slovan Bratislava, že jestliže přestup Václava Nedomanského, hráče Slovanu Bratislava, nebude odpovídat všem bodům přestupového řádu, tak se neuskuteční. Jinými slovy, v přestupu byla zahrnuta nesocialistická suma korun. Zatím co se takto představitelé výše jmenovaných klubů dohadovali, Nedomanský trávil dovolenou ve Švýcarsku. Koncem minulého týdne byl očekáván zpět v Československu, protože jedenadvacátého července začalo soustředění čs. reprezentantů pro nadcházející sezonu. Místo toho se V. Nedomanský i s rodinou objevil v Kanadě, kde pravděpodobně

požádá o asyl. Je docela možné, že bývalého dlouholetého reprezentanta a kapitána čs. národního mužstva uvidíme v této sezóně hrát v americko-kanadské profesionální lize World Hockey Association, která projevila o Nedomanském zájem, jmenovitě mužstvo Toronto.

Po prvním dnu semifinale Davisonova poháru NSR-ČSSR vedlo Československo 1:0 — když Jan Kodeš v napínavém zápase zvítězil před zklamáním naplněným hledištěm v Mnichově 6:4, 6:1, 6:3. Kodeš podal velmi dobrý výkon a o jeho vítězství nebylo po celý zápas ani nejmenší pochyby. Ve druhém zápase prvního dne Hřebec-Meiler však Hřebec prohrál v pěti setech 3:6, 6:3, 6:1, 11:13, 4:6, čímž byl stav bodů vyrovnán 1:1. Ve čtyřhře Kodeš se Zedníkem podlehl německé dvojici Fassbender-Pohmann 4:6, 0:6, 2:6 a Německo se ujalo vedení 2:1. Další den Kodeš náskok Němců vyroval vítězstvím nad Meilerem 6:1, 7:5, 6:0 na 2:2. V rozhodujícím zápase utká se Hřebec s Pohmannem.

Třemi vítězstvími zakončili čs. basketbalisti účast na světovém mistrovství v San Chuanu v Portoriku. Ve skupině o 9.-14. místo postupně porazili Středoafrickou republiku 113:70, Filipíny 119:112, Argentinu 113:91, což jim stačilo na 10. místo. Protože o prvenství rozhodovaly vzájemné zápasy a nikoli skóre, mistrovský titul získal SSSR, druhá byla Jugoslávie. Mužstvo USA, ač vybojovalo stejný počet bodů a mělo i lepší skóre než SSSR a Jugoslávie, skončilo na 3. místě.

Na atletických závodech v Praze vytvořil Ludvík Daněk nový čs. rekord v hodů diskem 67.18 m, čímž svůj starý rekord zlepšil o 26 cm. Svým výkonem se zařadil na 4. místo letošních světových tabulek, které vede švédský Bruch hodem 68.16m.

Fotbalisti Interu Bratislava zvítězili v prvním utkání svého zájezdu do SSSR v Žitomíru nad domácím mužstvem Avtomobilist vysokým poměrem 4:7.

Vybrané mužstvo českých a slovenských fotbalistů v New Yorku pod hlavičkou NY Czechoslovak United porazilo v přátelském zápase krajské mužstvo z Detroitu-Slovakia Detroit — 6:2. Diváci na stadionu Metropolitan Oval viděli hru dobré úrovně, bohatou na branky. Mužstva nastoupila v těchto sestavách: NY Czechoslovak United, Kolbašovský — Minčák, Kerbel, Mihalovič, Osuský, Hucko, Petráš, Lakatoš, Kutl, Patříčný, Susko, (Jalík), Slovakia Detroit: Mc Cavley — Michalec, Juhas, Belus, Rim, Cowing, Wyong, Zeller, Stranka, Rudy, Šipoš. Branky: Osuský a Hucko 2, Patříčný a Jalík 1, resp. Stranka a Šipoš. Utkání bylo sponzorováno D. Kolbašovským.

—pza—

AMERIKO, AMERIKO...

ZE STUDENTSKÉHO ŽIVOTA

Mezi americkými studenty se čtyři léta po často velice bouřlivých střetnutích s policií projevují nyní snahy spíše než společnost provokovat společností pomáhat, kde toho má nejvíce zapotřebí. Studenti už nepořádají bouřlivé pouliční demonstrace, ale snaží se společnost zlepšovat konkrétní a velice potřebnou pragmatickou činností.

Na 400.000 studentů ze 140 vysokých škol přispívá finančně i svou dobrovolnou prací na tak zvané "Výzkumné skupiny veřejného zájmu", které bojují proti nejrušnějšímu konkrétnímu nedostatku a zlořádům, od předražování potravin až k znečišťování životního prostředí. Jde o akce, za jejichž duchovního otce lze pokládat dnes už proslulého "advokáta konsumentů" Ralphi Nadera.

V americkém státu Vermont zjistila například tamní skupina, že 40% dětí školou povinných má zkažený chrup, a vyvolala v život akci v hodnotě 800.000 dolarů, která zaručuje 30.000 dětí

nemajetných rodin bezplatné ošetření. V Minnesotě se vyskytly zase stížnosti na firmy — které prodávají přístroje pro nedoslýchavé. Místní skupina vyslala své členy coby zákazníky k oněm nesolidním obchodníkům a upozornila soud na jejich nekvalitní výrobky. Její úsilí bylo korunováno novým zákonem na ochranu spotřebitelů.

Největší pozornost věnují tyto "Výzkumné skupiny veřejného zájmu" odstraňování chudoby, boji proti diskriminaci všeho druhu a za čistotu životního prostředí. Jde vesměs o mladé a nadšené dobrovolníky: za posledních deset let se počet takových, a to nejen mladých, občanů zvýšil v Americe 80krát, a jen v roce 1973 věnovali studenti a žáci už hotově nebo v hodnotě své dobrovolné práce na tyto účely 80 milionů dolarů. To alespoň zaznamenala do svých výkazů státní agentura pro dobrovolnou práci "ACTION" — Akce, která většinu těchto dobrovolníků zprostředkuje jejich nasazení. Studenti farmacie přednáše-

jí na školách o drogách a jejich zneužívání, anglisté vyučují bezplatně děti přistěhovalců či rodin, které si dodnes neosvojily angličtinu, budoucí ekonomové a národohospodáři pomáhají vyplňovat příslušníkům sociálně slabých vrstev daňová příznání a různé formuláře, mladí architekti navrhují i samé stavi dětská hřiště a letní tábory a pomáhají renovovat staré domy a byty, studenti psychologie zřizují "linky důvěry" a stávají se "staršími bratry" duševně i tělesně zaostalých a zanedbaných dětí a mladistvých. Některé university tuto činnost svých posluchačů hodnotí i jako mimoškolní praxi. Ale o to těm mladým ani tak nejde, i když jejich heslo: "Uč se sloužit a služ, aby ses učil" má i s jejich budoucími životními cíly ledacos společného. Proto i rodiny těchto mladých lidí sledují tuto jejich všeobecně prospěšnou činnost se zájmem a pochopením. Zavádí jejich děti do praktického života a učí je brát vzdělání, kterého se jim na školách dostává, vážně. Neboť čím člověk více ví, tím může být i prospěšnější ostatním.

OPĚT TURECKÉ OPIUM

Obvykle přátelské vztahy Spojených států s Tureckem se zakalily: po dvouletém zákazu nyní totiž turecká vláda opět dovolila pěstování máku pro výrobu opia; a Washington na tento krok, jenž znamená v podstatě i zvýšení produkce omamných jedů pro černý trh, reagoval tím, že povolal amerického velvyslance v Turecku, Williama Macombera zpět do Spojených států, kde se nově vzniklá situace má zhodnotit. Americká vláda kromě toho vyjádřila hluboké politování a v americkém kongresu se už ozvaly hlasy — žádající omezení americké finanční pomoci Turecku.

Pozadí věci vypadá takto: Turecko v roce 1972, tedy před zákazem výroby, produkovalo zhruba devět procent světové výroby opia, z níž se přibližně třetina dostávala do rukou pašerákům omamných jedů. Kontrola opia tureckými úřady byla totiž neúčinná. Surové opium se podzemními cestami posílalo do laboratoří v Marseille, kde se z něho vyráběl především heroín. Policie Spojených států odhadovala, že osmdesát procent heroínu na americkém černém trhu pochází z Turecka.

Je přirozené, že tento stav vyvolával vážné starosti nejen u orgánů federální bezpečnosti Spojených států, které obchod s narkotiky potírají, ale i u amerických zákonodárců, kterým jde o zdraví mládeže. Jak jsme řekli, před třemi lety se tedy

Washingtonu podařilo dosáhnout — po značném nátlaku — dohody s tehdejší tureckou vládou Dra. Nihata Erima. Jako odškodné za zastavení výroby nabídl Washington tureckým zemědělcům 35,7 milionů dolarů, z nichž značná část už také byla vyplacena.

Turecká strana ovšem nikdy nebyla s obsahem této dohody docela spokojena; v některých kruzích se už při uzavírání dohody předvíдалo, že obnovení civilní vlády v Turecku po vojenském intermezzu bude mít za následek i návrat ke dřívějšímu pěstování máku pro průmyslovou potřebu.

Nejméně rozumějí zákazu turečtí zemědělci na jihovýchodě anatolské provincie kolem města s příznačným jménem Afyon, český opium. Pro zhruba stotisíc rodin tam pěstování máku představuje totiž nejen výrobu opia, ale i kuchyňského oleje, krmiva pro dobytek, topivo, dokonce i surovinu pro výrobu primitivního stělné-

ho prachu. Pro ně bylo prostě nepochopitelné, proč se má najednou rušit výrobní tradice, stará 2.800 let, stěžovali si, že ani americké odškodné není s to nahradit faktické ztráty; americké problémy s narkomany jim byly naprosto vzdálené.

V loňských říjnových volbách v Turecku se pěstování máku stalo nakonec tak ožehavou otázkou, že ani jedna z osmi politických stran se neodvážila vystoupit na obranu jeho zákazu. Nový ministerský předseda Bu ent Ecdit tedy výrobu zrovnu povolil. Produkce se má samozřejmě regulovat — jedna zemědělská rodina nemá mákem osít víc než jedenáct vrt akru, a úřady mají ještě přísnější než v minulosti dohlížet na to, aby se zboží nedostávalo na černý trh. Skeptikové, k nimž patří i americká úřední místa, to zřejmě pokládají za nedostatečné a neuspokojivé; a v dohledné budoucnosti se ostatně ukáže, který úsudek byl správnější.

ZEMŘEL EMIL RANSDORF

Z okruhu poúnorových exulantů odešel další — Emil Ransdorf. Zemřel po velkém a dlouhém utrpení dvacátého července, v sedm hodin večer. Bylo mu třiapadesát let. Býval to zapálený politik a výborný řečník; byl předsedou Svazu vysokoškolského studentstva v nejpohnutějších, předemnorových dobách. Jeho elán, vehemenci a vtip si navždy zapamatují všichni, kteří mu v oněch časech chodili s nadšením naslouchat, ať už dnes žije doma, či jako emigrant v cizině. Emil Ransdorf byl vynikající příslušník své generace. Čest jeho památce! A paní Dagmar Ransdorfové hlubokou soustrast...

AMERICKÉ LISTY

Novou technologii

používají při stavbě pražské kmenové stoky "K" pracovníci Podzemních inženýrských staveb. Tradiční cihlovou obezdívku nahradili dvoucentimetrovým pláštěm z plastické betonové berol. Tato technologie je světovou novinkou vyvinutou v Československu. Umožnila zvýšit měsíční postup z původně plánovaných dvanácti metrů stoky na stodvacet až stodevadesát běžných metrů. Snížila také podíl živé práce o dvě třetiny.

Obuv na export

Čtyři tisíce "botasek" nad původní plán vyrobila pro Západ firma Bctana ve Skutči, která dělá všechny druhy sportovní obuvi, od lehkých cviček až po lyžařské boty. Podnik ročně vyrobí přes dva miliony botasek, které nosí sportovci pětaticet zemí světa. K největším odběratelům patří krom Ruska Kanada, Švédsko a Finsko.

Grafika v Brně

Už po šesté proběhlo v Moravské galerii v Brně biennale užité grafiky a plakátu. Na 500 autorů z 45 zemí předvedlo svá díla. Konalo se také dvoudenní symposium o propagačním stylu.

Budíky do Holandska

Čs. exportní podnik Mercuria vyvezl do Holandska už 3 miliony budíků. Jeden z největších holandských obchodních domů je prodává ve svých 140 filiálkách. Jen letos doveze 220.000 čs. budíků.

O svobodě sdělování . . .

Když byla založena Rada vzájemné hospodářské pomoci, komunističtí ekonomové hlásali, že se zrodil mohutný hospodářský blok, který bude soběstačný a proto schopný snadno čelit cenovým výkyvům a jiným nepředvídaným zjevům na světových trzích. Oprávněnost této teze však potvrzena nebyla. Celosvětové inflační trendy, nemálo urychlené přehnanými cenovými požadavky zemí, produkujících naftu, postihly i země Rady vzájemné hospodářské po-

moci. Ceny nafty stouply o sto procent, ceny zemního plynu o více než 40 procent, ceny surovin pro chemický průmysl o 35 až 75 procent a ceny kovů o 10 až 100 procent. Východoevropské země sice odebírají velkou část surovin za pevné ceny ze Sovětského svazu, ale bez dovozu ze zemí nesocialistických se úplně obejít nemohou. Tím byly postaveny před svízelný problém, jak udržet ceny spotřebního zboží v souladu se mzdovou úrovní.

Maďarská vláda se pokusila tento problém řešit tím způsobem, že maloobchodní ceny spotřebního zboží subvencuje ze státní pokladny a podle oficiálních údajů dosti úspěšně. Loni stoupla v Maďarsku cenová hladina jen o 3 a půl procenta a letos nemá být vzestup vyšší než dvě procenta. To je ovšem jen krátkodobé, náhražkové řešení. Subvencování cen spotřebního zboží si podle údajů místopředsedy maďarské národní banky Jánoše Fekete vyžádá letos částku rovnající se jedné miliardě dolarů a to je pro státní pokladnu značné zatížení. Tato částka může být jen částečně uhrazena zvýšenou tržbou za exportované zboží a revalvací maďarské měny vůči dolaru. Zvýšené ceny dovážených surovin, jak řekl Jánoš Fekete, mají hradit především vývozci maďarského zboží. Zisky výrobních podniků mají být odčerpány nově zavedenou daní. Rentabilita vývozu — jak dodal, však hodně závisí na produktivitě. Jen zvýšením výkonnosti a snížením výrobních nákladů může být maďarské zboží na světových trzích schopné konkurence a přispět k vyrovnání zahraničně-platební bilance. K modernizaci exportního průmyslu, k vystupňování jeho produktivity, hledá maďarská vláda na západních peněžních trzích úvěry a kromě toho se snaží dohodami o hospodářské a výrobní kooperaci se západními firmami zajistit pro něj přístup k vyspělé technologii.

Jánoš Fekete, který je pokládán za nejlepšího maďarského měnového experta, se vyjádřil o účinnosti zmíněných zákroků dosti optimisticky, ale ne všichni maďarští ekonomové jeho optimismus sdílejí. V soukromých rozhovorech se západními diplomaty a žurnalisty

prozrazují, že sestavování dlouhodobých hospodářských plánů naráží na nepřekonatelné potíže. Kladou otázku: Jak můžeme plánovat, když nevíme, jaké budou světové ceny surovin za dva roky?

Dilemma maďarských plánovatelů prokazuje, že Rada vzájemné hospodářské pomoci není organicky uceleným a uzavřeným hospodářským blokem. Dramatickým vývojem na světových trzích byly socialistické země postaveny před nutnost naučit se se zeměmi nesocialistickými více než kdy předtím koexistovat. Nezbyvá jim nic jiného, než se světovým hospodářským trendům přizpůsobit. Sovětský svaz sice svým východoevropským zákazníkům dodává suroviny za ceny, které jsou pod světovou úrovní, dohodami je však k tomu vázán jen do konce této pětiletky, to znamená do příštího roku. Pro další pětiletku, jak už ohlásil, bude žádat revisi cen, to znamená jejich zvýšení. Za těchto okolností nelze pokládat subvencování cen spotřebního zboží za účinné a trvalé řešení cenových disparit. Nemůže to být posuzováno jako další krok vpřed k upevňování komunistické hospodářské integrace, ale spíše jako krok zpět

Kašparovy ilustrace

Vydání Babičky Boženy Němcové z roku 1903 obsahuje poprvé — od té doby proslulé — ilustrace Adolfa Kašpara. Tyto kresby a s nimi Kašparovy ilustrace děl Nerudových, Jiráskových — Komenského, Raisových a Wintrových jsou centrem výstavby ve státním zámku ve Žďáru nad Sázavou. Zároveň tu byla otevřena nová expozice Muzea knihy. Mezi více než 100.000 svazky zdejšího fondu jsou knihy, tištěné před rokem 1500. Kralická bible, starodávné faksimile z Egypta a barevné diapozitivy Jenského kodexu.

Kanadská kuřata

Gigant s moderními halami pro chov kuřat v malé obci Lišno u Bystřice vyprodukoval letos už desetitisíce slepic pro mateřský závod Mydlářka u Benešova. Kromě jiných vyskládávají na Mydlářce 3400 kuřat kanadského původu. Jde o kříženko vysoce produktivní ve snůšce vajec.

Opět Liberec

Letos byly zahájeny už čtrnácté Liberecké výstavní trhy. Na ploše 75 tisíc čtverečních metrů se představuje pět set vystavovatelů z celého Československa. Návštěvníci shlédnou — jako každoročně — epiky československé oděvní výroby a, jako obvykle, si i letos budou moci něco z vystaveného koupit jen, vydrží-li hodiny ve frontách. Po skončení

Všichni dobří rodáci

Zpráva v novinách přivedla do mnichovského kina Isabella, které se specializuje na promítání uměleckých filmů, onehdy večer hodně diváků, jak našich krajanů, kteří dnes v Mnichově žijí, tak německých zájemců. Přílákál je nejen zde uváděný český film z roku 1968 "Všichni dobří rodáci", ale i přítomnost režiséra Vojtěcha Jasného a slíbená diskuse s ním.

Vojtěch Jasný dnes žije v Rakousku, ale točí filmy i v západním Německu a jinde, jak to odpovídá dnešní filmové a televizní produkci, která je prakticky mezinárodní záležitostí. Jasný momentálně podniká se zmíněným filmem jakousi studijní cestu, která ho vede v Vídně přes Salzburg — do Mnichova a Paříže.

Diskuse v mnichovském kině Isabella byla velice zajímavá jak otázkami, které mu byly kladeny, tak tím, jak na ně svou plynouou němčinou odpovídal. Diváky zajímalo například, jak to vůbec bylo možné, že v Československu mohl vzniknout takový film, do takové míry odhalující komunistické praktiky, a Vojtěch Jasný se při této příležitosti vyznal z toho, že onoho půl roku za Duběcka považuje za období historicky zcela ojedinělé: tehdy se mu podařilo zažít absolutní tvůrčí svobodu a socialismus zároveň. Také pracovní podmínky, které

při vytváření tohoto filmu umělecký i technický kolektiv měl, byly vynikající a takové, jaké solva normální režisér na západě může mít: ty může poskytnout režisérovi — podle názoru Vojtěcha Jasného — jen státní filmová produkce anebo je může dostávat jen ve zcela výjimečných a ojedinělých případech. Na přímou otázku — proč tedy nezůstal v Československu, když na Západě zase oproti cenzuře politické existuje svým způsobem cenzura komerční, odpověděl Vojtěch Jasný, že Československo opustil v okamžiku, kdy bylo jasné, že nebude moci točit už vůbec žádné filmy — a s tím že se nemohl a nechtěl smířit.

Po Dobrých rodácích promítá mnichovské kino Isabella první díl této Jasného filmové trilogie — Až přijde kocour, který už běžel s velkým úspěchem v mnoha zemích světa, a ve Spojených státech uvedou do kin na podzim jeho poslední film Jarní vody či Jarní přival podle stejnojmenné Turgeněvovy novely, který znají rakouští a západoněmečtí diváci už z televize.

Otázka, která se po setkání s těmito novými i starými filmy režiséra Vojtěcha Jasného i s ním osobně klade sama sebou: taková díla a takové osobité talenty nedopřávat českému publiku znamená — eufemisticky řečeno — českou kulturu velice podstatně ochuzovat.

Za Františkem Goetzem

Divadelník, spisovatel a pedagog František Gotz, který zemřel ve věku 80 let, se přes padesát let podílel na české kultuře jako dramaturg, divadelní a literární kritik, divadelní historik a pedagog, jako autor divadelních her, jednoho románu, několika hereckých portrétů a první větší monografie o Šaldovi, který mu byl v mnohém vzorem. Na rozdíl od Šaldy je však Gotzovo dílo extenzivní, rozkouskované na mnoho činností a zájmů, funkcí a ideologií. V tom ho také Šalda podrobil v druhé polovině třicátých let ironické kritice ve svém Zápisníku. Gotz byl tehdy dlouhá léta dramaturgem Národního divadla a Šalda mu vytýkal, že jeho činnost nemá linii. Jako dramaturg dal Gotz na repertoár divadelní hru Mussoliniho právě tak jako hry domácích autorů krajní pravice. Svou kousavou charakteristiku shrnul Šalda takto: "Götz je občan venkonce spouštěný a počestný, pravý a dobrý Čech ve všem všudy, i v poslušnosti k předsta-

veným. Jako literát píše sice brožury pro demokracii, ale jako dramaturg dává na repertoár hry fašistů . . ." Pražský rozhlas v nekrologu uvedl, že František Gotz byl dlouholetým členem strany. Je jemný, ale zásadní rozdíl mezi "členem strany" a "komunistou". Gotz se pohyboval v bludišti ideologií a dovedl vytěžit pro sebe z každé situace modus vivendi. Za první republiky, za protektorátu, po válce i po únoru hrál Gotz vždy své druhé housle — mnohdy brilantně. Po druhé světové válce byl literárním kritikem Národního osvobození. I zde se projevila jeho neklidná a zvědavá povaha a jeho mnohostranný extenzivní talent. Skoro každý den uveřejňoval kritiku právě vyšlé novinky, ať už to byly básnické sbírky Ivana Blatného — Jiřího Koláře nebo překlady amerických nebo francouzských románů. Ačkoli to vše, o čem psal, nemohl přečíst ani z větší části, nýbrž jen prolistovat, byla jeho referentská práce společlivým a inteligentním průvodcem po tehdejší knižní produkci. Zde byla Gotzova síla a největší dovednost: šestým smyslem třídil hodnoty a plevel.

J. D.

LIDSKOST . . .

(Dokončení ze str. 2)

To je důležité a moudré hledisko, uplatňované proti černobílým názorům z té či oné strany, proti názorům, jejichž konečný efekt je stejný: zaslíbenost a nedostatek reálného vidění. A právě takové reálné vidění, rozšiřující se mezi stále větší počet obyvatel tohoto světa — a východního světa, kde je to s informacemi obtížnější, zvláště — takový (pokud možno) střízlivý a poučený pohled na scudobý i budoucí chod lidských životů i dějin může jediný prospět pokroku a humanismu. Ti všichni, kdo se v roce 1945 ptali Němců, jak to, že o zločinech "své" vlády nevěděli, se mohou dnes (alespoň v západní části této země) snadno přesvědčit, že tady věru nebezpečí znovuzakládání koncentráků nehrozí. Široký proud demokratizačních snah, který se po západním Německu v minulém čtvrtstoletí rozprostřel, způsobil, že Německá spolková republika je spolehlivý demokratický stát — jak uznává nezištelivě zvaná část světa už po řadu let. A i v tomto procesu — byť jde o historické, národní, geopolitické a psychologické okolnosti jiného druhu — je naděje také pro tu část světa, které zatím není dopřáno svobodně žít, svobodně myslet, ba ani se svobodně dozvídat. Nepřející kazimíři — zatvrzelí mocensko-ideologičtí byrokraté — by chtěli tenhle plamínek zadupat. Síla přirozené lidskosti je — zdá se — silnější.

Tam, kde kdysi — bude tomu už brzy třicet let, zemřel můj otec, není po ostatném drátu ani památka. Moderní stroje tam obdělávají půdu. A svobodní lidé žijí podle svých představ.

Telegraficky ze světa

Podle nejnovějších rozborů CIA — stále rostoucí sovětský vojenský rozpočet je dnes vyšší (v propočtu na dolary) nežli rozpočet americký. • Přes šedesát významných členů indické Kongresové strany (strany vládnoucí) kritizovalo nedávno ministerskou předsedkyni Indiru Gandhiovou (tedy příslušnici té strany) za kritickou hospodářskou situaci, v které se Indie nalézá. • Představitelé pěti hlavních palestinských organizací prohlásili na společném zasedání v Bejrútu, že žádná arabská země nemá právo mluvit jménem Palestinců.

Hledám, hledáš, hledá se . . .

Ve svobodném světě není sňatková inserce, nebo vůbec seznamovací rubriky pranic zvláštního. Lidé, kteří nemají dostatek jiné příležitosti, hledají prostě své partnery prostřednictvím novinového oznámení. V takzvaných socialistických zemích byla inserce tohoto druhu po řadu let zakázána, snad se režímy bály, aby se za slovy oznámek neskrývala nějaká šifra či vůbec ilegální činnost. Teprve v šedesátých letech povolila československá vláda některým novinám uveřejňovat občas a v malém rozsahu osobní inzerci seznamovacího druhu. Pak byla dokonce ustavena v Praze na Příkopě kancelář Seznamka, která dávala dohromady vážné zájemce o manželství. Osvědčila se a osvědčily se i inzertáty. Jako čtivo mohou v šedi znormalizovaného československého tisku upoutat i nezainteresované svou často originální stylizací. Náš čtenář Jan Reban vybral z čs. tisku několik ukázek.

Elegantní rozvedená středoškoláčka 32/169 nehledá byt ani jiný majetek, ale upřímného, charakterního manžela a hodného táta . . . Rozvedený opravář hledá do svého domova v Praze asi 40. letou také rozvedenou, nejraději štíhlou ženu, avšak všem napíše.

Tricetileté ženě schází muž, který nezklame a dvouletému chlapci táta, který umí mít rád. Kdo jsi sám, ozvi se. Lze ještě doufat, že najdu inteligentního charakterního a pokrokového muže pohledného vzhledu, který má smysl pro realitu i romantiku života?

Dvacet pět let prošlo a já se nyní ptám, zda to štěstí mám a najdu toho, komu své srdce dám.

Najde 22-letý obyčejný chlap 176 cm vysoký cestu k srdci ženy?

Svobodná učitelka se smyslem pro vše krásné a všestrannými zájmy hledá přiměřeného přítele s vysokoškolským vzděláním.

Ozveš se Robinsone? Hledá tě 25-letá inženýrka se zájmem o vše a také o rodinný život.

Vypisují konkurs na dobrého manžela a fajn táta k mé dvouleté dcerce. Výběr bude tvrdý, ale tys přece muž, který se boje neleká. Tak pište pánové, ať dlouho nečekáme. Mně je 26 let, tobě ať je maximálně o 10 více.

Dva veselí psovodové ze Šumavy se táží kdo jim napíše. Kamaráde — když si u ohně dívka setře slzu z očí, kterou nezavinil kouř — pochopíš? Devatenáctiletý bujarý mladík se táže: Ozve se princezna z Prahy plná humoru a

Stále to nestačí

Na prvním místě ve výstavbě rodinných domků v Severočeském kraji je litoměřický okres. Letos bylo odevzdáno do užívání skoro čtyřista bytů, staví se dalších pět set a celkem je jich rozestavěno dva tisíce.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K.J. Krušina, Fack, S-126 08 Hagersten 8, Sweden, Europe. Napište si o prospekt

optimismu, toužící po rytíři — pod značkou "Kláster není řešení?"

Určitě existuješ, ale nevím kde tě mám hledat. Jsi-li inteligentní, pevného charakteru, dovedeš si vážit důvěry, úcty a přátelství středoškoláčky?

Když smutně probouzíš se

každé ráno a oči nechť se smát, chtěl bych já, ať mi to není přáno, tě potěšit a snad i pusu dát.

Prosím pány, kteří mají smysl pro recesi, ať poznali, že život skutečně není sbírání bylinek, aby si s námi korespondovali. Jsme dvě a známe ještě pár lidí, kteří vypadají hůř než my. Odpovědi zasílejte pod značkou "Hín sa hukáže."

Vážné seznámení hledá středoškoláčka 21/160 pod značkou "Láska je lék na rány způsobené láskou."

Odvážné děvče hledá středoškolák a táže se "Řiká Ti něco Friedrich Heer, Teilgard de Chardin?" Budme věrní přítomnému okamžiku.

Stále všude hledám marně prima chlapce v uniformě.

Krajanský oznamovatel

2 X ZDARMA

zasíláme každé dva měsíce všem zájemcům o dobrou českou literaturu a kulturní zprávy pravidelný informační časopis Klubu čtenářů CCC Books Klub

Napište si na adresu:

CCC Books, 8 München 86, Postfach 86 02 07, BRD

GALERIE KRAUSE

Tumbelenstrasse 37 — 8330 Pfäffikon (ZH)

neustále vystavuje práce českých a slovenských umělců. Možnost objednání knih i časopisů od všech nakladatelství a vydavatelství. Tel. 01/97 30 66

EINMALIGE KAPITALANLAGE

Hypothekarisch gesichert in Schweizer Bau-Grundstücken. Zins je nach Anlagedauer 10-15%. Min. Einlage S. Fr. 10,000. — (Kontrolle durch bekannte Schweizer Grossbank). Verlangen Sie unverbindlich Unterlagen bei

CS-Bau-Generalunternehmen

Haberweidstr. 50

CH-8610 USTER

Gerent: Otakar Sava Struz, Tel. 35 1 70

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpovolnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prostě moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Pálnoční pacient — Egon Hostovský	3.00